

В.А. Буржинський,
кандидат юридичних наук,
Ф.О. Кіріленко,
кандидат юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ

У статті надано характеристику інформатизації МВС України, визначено принципи розвитку у сфері інформаційних відносин, створення ефективної системи використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у роботі Міністерства внутрішніх справ та центральних органів виконавчої влади. Розглянуто можливості використання хмарних технологій, окреслено перспективи переходу у майбутньому до хмарної мережі та показані основні переваги і недоліки їх впровадження.

Ключові слова: інформатизація, правоохоронна сфера, Концепція інформатизації, дата центри, хмарні технології, інформаційна система.

В статье предоставлена характеристика информатизации МВД Украины, определены принципы развития в сфере информационных отношений, создание эффективной системы использования информационно-телекоммуникационных технологий в работе Министерства внутренних дел и центральных органов исполнительной власти. Рассмотрены возможности использования облачных технологий, очерчены перспективы перехода в будущем к облачной сети и показаны основные преимущества и недостатки их внедрения.

Ключевые слова: информатизация, правоохранительная сфера, Концепция информатизации, дата центры, облачные технологии, информационная система.

In paper the characteristic of informatization of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is given, the principles of the development in the sphere of information relations, creation of effective system of use of information and telecommunication technologies in the activities of the Ministry of Internal Affairs and the central executive bodies are determined. The possibilities of use of a cloud computing, the outlined prospects of transition in the future to a cloudy network are considered and the main benefits and shortcomings of their implementation are shown.

Keywords: informatization, law-enforcement sphere, the concept of informatization, data centers, cloud computing, information system.

У сучасних умовах практично в усіх сферах людської діяльності використовуються інформаційні системи, що ґрунтуються на використанні найновіших інформаційних технологій.

Мета роботи полягає у тому, щоб відокремити основні наслідки впливу інформатизації на правову систему, висвітлити вплив нових моделей інформатизації діяльності, що пов'язана із трансформацією науково-технологічних досягнень у роботі МВС та центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ), та розкрити зміст Концепції інформатизації Міністерства внутрішніх справ України та ЦОВВ, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

Сьогодні ми знаходимося на шляху переходу до інформаційного суспільства. При цьому закономірно постає питання формування інформаційного середовища в усіх його сферах, адже впровадження та всебічне використання сучасних інформаційних технологій в управлінській діяльності забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку прийняття управлінських рішень на всіх рівнях, супроводжує інформаційну підтримку соціально-економічного розвитку держави і її окремих регіонів, забезпечує інформаційні потреби державних службовців та інших категорій громадян, створює умови для об'єктивного формування громадської думки щодо діяльності органів влади, а також послуг, які вони надають.

Досвід використання комп'ютерних інформаційних систем і технологій у правоохоронній сфері свідчить, що основними тенденціями їх розвитку та удосконалення є:

- централізація та інтеграція комп'ютерних банків даних;
- впровадження новітніх комп'ютерних інформаційних технологій для ведення кримінологічних обліків;
- розбудова та широке використання ефективних та потужних комп'ютерних мереж;
- удосконалення форм та методів керування системами інформаційного забезпечення;
- застосування спеціалізованих засобів захисту та безпеки інформації.

Концепція інформатизації МВС та ЦОВВ, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, має на меті ініціювати нові моделі інформатизації діяльності, що пов'язана із трансформацією наукових досліджень та розробок, інших науково-технологічних досягнень у роботі МВС та ЦОВВ. Крім цього, це дасть змогу розробити якісно новий інформаційно-аналітичний продукт та вдосконалити технологічний процес, що використовується у практичній діяльності всіх суб'єктів, а також запровадити новий підхід до реалізації соціальних послуг та їх адаптацію до актуальних вимог суспільства.

Система технологічних завдань, визначених Концепцією, включає:

- системну модернізацію відомчих ІТ-інфраструктур;
- автоматизацію процесів управління, впровадження технологій інформаційно-аналітичної підтримки управлінської діяльності;
- організаційно-методичне забезпечення заходів щодо створення загальнодержавної служби порятунку 112, як складової загальноєвропейської служби порятунку 112;
- організаційно-методичне забезпечення заходів зі створення загальнодержавної служби 116000 як складової єдиної європейської гарячої лінії розшуку дітей 116000;
- створення мережі акредитованих центрів сертифікації ключів, впровадження системи управління та розмежування доступу до інформаційних ресурсів МВС та ЦОВВ;
- участь у впровадженні технологій е-урядування у МВС та ЦОВВ;
- впровадження сучасних технологій громадського контролю за діяльністю МВС та ЦОВВ.

Передбачається, що для розміщення інформації у мережі необхідно буде розробити спеціалізований технічний майданчик та організувати безперервний процес роботи впровадженої централізованої інформаційної системи та підключення до неї в автономну систему по множині каналів зв'язку (дата-центр).

Дата-центр (ЦОД) – це сукупність спланованих певним чином територій, зовнішніх майданчиків (анклавів), будівель, приміщень, зі встановленими інженерними системами забезпечення та обслуговуючим персоналом, що утворюють загальний фізичний простір і технологічне середовище для розміщення комп'ютерів, електронних та інших засобів прийому, передачі, обробки, зберігання інформації і забезпечують задану ступінь доступності (готовності) розміщеного обладнання у заданому режимі функціонування [1].

Діяльність ЦОД забезпечить упровадження хмарних технологій, що в свою чергу дасть змогу здійснювати віддалену обробку і зберігання даних. Саме Хмара представляє собою мережу дата-центрів, де зберігаються дані та програми, що з'єднуються з користувачами через віддалений зв'язок.

Через хмарні технології споживачі мають змогу використовувати програми без установки і доступу до особистих файлів із будь-якого комп'ютера, що має доступну мережу. Ця технологія дозволяє вести значно ефективніше управління за рахунок централізації управлінської та облікової інформації, обробки, пропускової здатності та надійності зберігання даних в МВС та службах (формуваннях), діяльність яких координується через Міністра.

Очевидним є те, що всі організаційні кроки зі створення Єдиної інформаційної системи МВС дозволять започаткувати базове підґрунтя для впровадження процесів створення, оброблення, правлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та, у разі необхідності, з підтвердженням факту одержання таких документів (*Порядок електронного документообігу визначається державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності згідно з законодавством. Це тлумачення визначено у ст. 9 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV*). Також це дозволить брати участь у загальнодержавній програмі е-урядування, яке забезпечить функціонування МВС та ЦОВВ, в режимі реального часу та зробить максимально простим і доступним щоденне спілкування з Міністерством громадян, юридичних осіб, неурядових організацій тощо.

Отже, електронне урядування здатне змінити саму природу організації роботи Міністерства, зробити її більш прозорою та підконтрольною громадськості і, як результат, підвищить якість надання адміністративних послуг, забезпечить доступ до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Досить важливим організаційним напрямом інформатизації є співробітництво держав у наданні взаємної допомоги у цій галузі та запровадженні чергово-диспетчерської системи екстреної допомоги населенню за єдиним безкоштовним телефонним номером виклику екстрених служб 112, який введено відповідно до пропозиції Європейської комісії за № 91/396/ЕЕС у 1991 році в усіх країнах-членах Європейського Союзу, ЄЕЗ та ряду інших країн [2].

Ключовим елементом безкоштовного телефонного номеру виклику є диспетчерський центр (англ. PSAP – Public Safety Answering Point), який координує дії таких спеціальних служб, як поліція, пожежна охорона, швидка медична допомога, рятувальні служби та інше.

Крім цього, необхідно стати складовою частиною єдиної європейської гарячої лінії розшуку дітей 116000, яка забезпечує дієву підтримку порятунку життя, коли діти зникають. Така служба порятунку запроваджена в двадцяти дев'яти країнах Європи: Албанія, Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія,

Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція та Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії. Фінляндія є єдиною країною в Європейському Союзі, яка не входить до цього переліку [3].

Окрім розглянутих основних заходів з реалізації Концепції необхідно розглянути допоміжні кроки технологічної та науково-методичної спрямованості, без яких неможливо втілити в життя всі напрацьовані заходи.

У цілому інформатизація процесів потребує потужних технологічних засобів, які дозволять швидко та надійно обробляти накопичені в Єдиній інформаційній системі дані та системно автоматизувати всі процеси, здійснювати один із напрямів науково-технічного прогресу, що спрямований на застосування саморегульованих технічних засобів, економіко-математичних методів і систем керування, що звільняють людину від участі в процесах отримання, перетворення, передачі та використанні інформації, істотно зменшуючи частку цієї участі чи трудомісткості виконуваних операцій.

При цьому поняття автоматизований підкреслює відносно великий відсоток участі співробітників в інформаційному процесі, що, в свою чергу, змушує створювати такі якісно нові системи контрольованого доступу, що запобігають несанкціонованому доступу до Єдиної інформаційної системи, відслідковувати процеси спільного доступу до системи та здійснювати перевірку даних користувачів згідно з їх функціональними обов'язками.

Сучасний рівень професійної підготовки та перепідготовки користувачів інформаційно-аналітичних ресурсів має здійснюватися за участю науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів системи МВС із наданням як науково-методичної допомоги, так і відповідної фахової підготовки.

При цьому системою науково-методичних заходів передбачено такі чинники:

- науково-методичний супровід заходів інформатизації;
- проведення наукових досліджень із питань інформатизації діяльності МВС та ЦОВВ;
- розроблення сучасної моделі інформаційного забезпечення діяльності МВС та ЦОВВ на основі широкого використання зручних інформаційно-аналітичних сервісів;
- удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців для сфери інформатизації МВС та ЦОВВ;
- підвищення рівня е-компетентності управлінського персоналу МВС та ЦОВВ.

В умовах глобальної інформатизації МВС, автоматизації роботи та перекваліфікації його співробітників, виникає питання навчання працівників роботи, що передбачає кваліфіковане володіння навичками користування та наповнення інформаційних ресурсів Міністерства та ЦОВВ.

Науково-методичне супроводження дозволить користувачам якісно та відповідально виконувати службові обов'язки, пов'язані із використанням Єдиної інформаційної системи.

Науковці повинні забезпечувати вивчення та апробацію всіх новітніх підходів до інформатизації, висвітлювати досягнення МВС та ЦОВВ у спеціалізованих фахових виданнях, що в подальшому дасть змогу провести громадські слухання та отримати слушні пропозиції з реформування інформаційно-аналітичної діяльності Міністерства.

Врахувавши всі визначені завдання та заходи, Концепція може бути представлена як послідовність двох основних етапів, перший – 2016–2018 роки, другий – 2019–2020 роки.

На першому етапі реалізації Концепції (2016–2018 роки) передбачено:

- удосконалення правових, організаційних, науково-методичних, технічних, економічних та інших засад інформатизації МВС та ЦОВВ;
- створення єдиної інформаційної системи МВС (далі – ЄІС МВС), забезпечення високого рівня надійності та безвідмовності її функціонування;
- створення базової платформи електронної взаємодії МВС та ЦОВВ, для спільного і контрольованого використання відомчих інформаційних ресурсів відповідно до повноважень;
- розроблення та впровадження зручних інформаційно-аналітичних сервісів;
- поєднання відомчих систем електронного документообігу в єдину систему;
- утворення комплексної системи захисту інформаційних ресурсів МВС та ЦОВВ на основі використання засобів електронної ідентифікації та автентифікації;
- завершення процесу переведення паперових носіїв інформації в електронну форму.

На другому етапі реалізації Концепції (2019–2020 роки) має бути здійснено:

- створення та оптимізація мережі центрів обробки даних МВС та ЦОВВ, упровадження сучасних захищених сервісів на основі хмарних технологій;
- комплексна автоматизація процесів інформаційно-аналітичної підтримки управлінської діяльності, створення ситуаційно-аналітичних центрів.

Після досягнення вказаних результатів Концепція визначить якісно нову систему поглядів на розвиток у МВС та ЦОВВ інформатизації, її мету, принципи, основні етапи та шляхи реалізації.

Висновки. Такий крок інформатизації МВС та ЦОВВ створить сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, пов'язаних зі створенням, розвитком, використанням інформаційних систем, мереж, ресурсів, інформаційних технологій та умов, спрямованих на створення ефективного інформаційного забезпечення діяльності:

- системи МВС: апарату, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до його управління;
- Національної гвардії України;
- Національної поліції України;
- Державної прикордонної служби;
- Державної служби з надзвичайних ситуацій;
- Державної міграційної служби.

Основними результатами реалізації Концепції очікується:

- якісно нова модель інформаційного забезпечення діяльності МВС та ЦОВВ, як основа їх подальшого ефективного реформування і розвитку;
- гарантований рівень безпеки інформаційних ресурсів при наданні до них широкого доступу авторизованих користувачів;
- прозорість і контрольованість витрат на експлуатацію і розвиток ІТ-інфраструктури МВС та ЦОВВ;
- доступність якісних електронних послуг, зниження адміністративних витрат, пов'язаних із наданням та одержанням таких послуг;
- підзвітність, прозорість та підконтрольність рішень і дій посадових осіб МВС та ЦОВВ через упровадження інформаційних технологій громадського контролю;
- упровадження технологій електронного опитування громадської думки, широкого багатоканального зворотного зв'язку з різними категоріями громадян на базі відкритих інтерактивних ГІС-ресурсів;

– високий рівень довіри суспільства до діяльності МВС та ЦОВВ.

Фінансування заходів реалізації Концепції є наукомістким, тривалим та трудомістким, а початковий етап створення засобів інформатизації – витратним, і обсяги таких витрат є значними. Воно має здійснюватися у межах поточних обсягів фінансування, а також за рахунок додаткових бюджетних коштів та інших не заборонених законодавством джерел та уточнюватися щороку з урахуванням можливостей державного бюджету та конкретизації завдань за підсумками виконання у попередні роки.

Ефективність інформаційних технологій, що впроваджуються, залежить як від їх вмілого застосування, впливу на підвищення продуктивності та якості праці управлінців, так і від зменшення витрат на інформатизацію, яке досягається оптимальною організацією проектування, створення та функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем та інфраструктури інформатизації.

Найважливішими наслідками інформатизації, які визначають успіх у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку, є побудова сучасної системи державного управління, розвиток телекомунікаційного середовища, створення потужних інформаційних ресурсів, розвиток пріоритетних напрямів економіки та соціальної сфери, надання рівного якісного доступу до інформації, сприяння становленню інформаційного суспільства, у якому кожен громадянин міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iksmedia.ru/articles/3970267-Ispytaniya-inzhenernoj-infrastrukturu.html>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31991D0396>.
3. Missing Children Europe: Futures [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://missingchildreneurope.eu/hotline>.
4. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Стор. 95. – Ст. 20.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
6. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 36. – Ст. 275.
7. Концепція інформатизації Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, на 2016–2020 роки : затверджено наказом МВС України від 14 червня 2016 р. № 511.
8. Положення про Міністерство внутрішніх справ України : затверджено Постановою КМУ від 28 жовтня 2015 р. № 878 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248608057>.
9. Положення про Департамент інформаційних технологій МВС України : затверджено наказом МВС від 14 грудня 2015 р. № 1572.

Отримано 25.03.2016